

เพลี้ยอ่อนที่ราก (rice root aphid, cereal aphid, ragi root aphid)

ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Tetraneura nigriabdominalis*

วงศ์ : Aphididae

อันดับ : Homoptera

เพลี้ยอ่อนที่ราก *T. nigriabdominalis* เป็นแมลงปากเจาะดูด ขนาดเล็กประมาณ 1.5-2 มิลลิเมตร สีน้ำตาลแดง ชมพู หรือเหลืองส้ม ลำตัวอ่อนนุ่ม เคลื่อนไหวช้า พบแต่เพศเมีย ไม่มีปีก รูปร่างคล้ายผลฝรั่ง หนวดมี 5 ปล้อง สืบพันธุ์โดยออกลูกเป็นตัว (viviparous parthenogenesis) ระยะตัวอ่อนมี 4 ระยะ ระยะที่ 1-4 อายุเฉลี่ย 15 วัน ตัวเต็มวัยอายุ 15-20 วัน เพศเมียออกลูกได้ 35-360 ตัว

ลักษณะการทำลาย

เป็นแมลงศัตรูข้าวไร่ที่ระบาดทำลายข้าวไร่บางครั้งบางคราว และมีความสำคัญเฉพาะในบางท้องที่ เช่น ที่จังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย น่าน และแม่ฮ่องสอน ทำลายข้าวไร่ตั้งแต่ระยะกล้า โดยอาศัยอยู่เป็นกลุ่ม ดูดกินน้ำเลี้ยงบริเวณส่วนรากใกล้โคนต้นและระดับดิน ต้นข้าวจะมีอาการเหลืองซีด ชะงักการเจริญเติบโตและแคระแกร็นผิดปกติ ถ้ามีการระบาดรุนแรง ต้นข้าวจะแสดงอาการเหี่ยวเฉา ใบบิดม้วนตามยาว ไม่ฟื้นตัวหลังจากได้รับน้ำฝน และแห้งตายในเวลาต่อมา เมื่อถึงต้นข้าวที่มีลักษณะดังกล่าวขึ้นมาจากดิน จะพบกลุ่มเพลี้ยอ่อนเกาะดูดกินที่รากเป็นจำนวนมาก การระบาดทำลายจะเป็นหย่อมๆ โดยมี “มดเลี้ยงเพลี้ย” (Tendingants)

สกุล *Pheidole*, *Crematogaster*, *Tetramorium*, *Lasius* และ *Tapinoma* เป็นแมลงพาหะในการเคลื่อนที่และแพร่กระจาย โดยมดจะนำเพลี้ยอ่อนไปเลี้ยงและดูแลในรังในระยะที่ยังไม่มีการปลูกข้าวไร่ และจะหาที่อาศัยใหม่ให้เพลี้ยอ่อน โดยขุดอุโมงค์ทางเดินไปตามระบบรากของข้าวไร่ เพื่อให้เพลี้ยอ่อนสามารถเคลื่อนย้ายไปดูดกินที่ส่วนรากของข้าวไร่ได้สะดวก

เพลี้ยอ่อนกำลังดูดกินรากข้าว

อาการต้นข้าวที่ถูกทำลาย

การป้องกันกำจัด

- 1). ตั้งแต่เริ่มพบอาการเสียหายจากเพลี้ยอ่อน ค่อยๆ ถอนต้นข้าวที่ถูกทำลาย เพื่อให้เพลี้ยอ่อนติดขึ้นมากับรากข้าวมากที่สุด และนำไปทำลายทิ้ง
- 2). ป้องกันกำจัดมด ที่เป็นแมลงพาหะ ขุดทางเดินบริเวณระบบราก และนำเพลี้ยอ่อนไปกระจายจากต้นหนึ่งไปยังอีกต้นหนึ่ง
- 3). ใช้สารฆ่าแมลงคาร์บาริล (เซฟวิน 85% ดับบลิวพี) หรือมาลาไธออน(มาลาไรออน 57% อีซี) อัตรา 40 มิลลิลิตรต่อน้ำ 20 ลิตร พ่นบริเวณโคนต้นข้าว เฉพาะบริเวณที่มีเพลี้ยอ่อนระบาดเท่านั้น